

SOLIDARNOŚĆ

" Za první jsme svazem pracujícím v podzemí, za druhé - svazem působícím v době hospodářského úpadku, za třetí - svazem existujícím ve státě bez zákonů, za čtvrté - svazem v zemi s ohraničenou suverenitou. V důsledku práce v podzemí je hlavním úkolem Solidarity zachování organizační a ideové posloupnosti. Prvořadým úkolem je, vzhledem k tragické hospodářské situaci, ochrana nejméně vydělávajících a přinucení vlády, aby sáhla do rezerv, aby omezila výdaje na vojenské účely a represivní aparát. Nezákonnost nutí k boji za osvobození politických vězňů ; za nezávislé soudnictví a za svobodu tisku. A konečně - nedostatek suverenity. Zavedení vyjimečného stavu jasně dokázalo, že nezávislý odborový svaz nemůže působit ve státě nedemokratickém. Aby se mohlo vytvořit nezávislé odborové hnutí, musí se především vyhojovat demokratické zásady působení státu."

/ Zbigniew Bajak /

"Vše skutečně důležitě přežilo. Solidarity ztratila ty, kdo ji brali jako cestu k rychlé kariéře. Zůstali lidé, kteří věří v ideály, demokracii a republiku. Solidarity je silné hnutí, jenž si je vědomo, že je čeká ještě dlouhá cesta."

/ Adam Michnik /

Polská pololetí

Do nového roku vstupovali Poláci s chmurným přízrakem podzimních událostí uplynulého roku. Před soudem v Toruni pokračoval proces proti čtyřem příslušníkům ministerstva vnitra, kteří brutálním způsobem zavraždili kněze Jerzyho Popieluszku. Byly vyneseny vysoké tresty - Chmielewský dostal 14 let, Fekala 15, Pietruszka a Piotrowski po 25 letech. Mohlo se tedy zdát, že spravedlnosti bylo učiněno zadost. Ovšem již během procesu bylo jasné, že hlavní organizátoři celé akce zdaleka nebyli odhaleni. Kromě toho se toruňské fórum stalo nástupištem pro nový zostřený a soustředěný útok proti polské opozici a církvi. Polskou společnost čekaly další skoušky.

První z nich mělo být zdražení chystané na březen 1985. Vláda vypracovala tři varianty, které předložila tzv. k celospolečenské diskusi. Reakce Poláků byla vesměs negativní, protože se jednalo o další podstatné snížení životní úrovně. Velmi ostře se proti plánu postavily i oficiální polské odbory, které v četných dopisech nešetřily kritickými slovy. Ozvala se samozřejmě i Solidarity, která oznámila, že má-li dojít ke zdražování, vyhlásí na 28.2. celostátní 15ti minutovou generální stávkou. K projednání stávající situace se 13.2 sešli v Gdaňsku s Lechem Walesou Adam Michnik, Bogdan

Lis a Władysław Frasyniuk. Krátce po zahájení schůzky byli Lis, Michnik a Frasyniuk zatčeni a obviněni z navádění k nepokojům a posměji ještě z toho, že hráli rozhodující roli v ilegálních odborech.

Celospolečenské protesty přiměly vládu k tomu, že přijala nová opatření a rozdělila záražování do tří fází - na březen, červen a červenec. Plán byl takový, že v březnu se zvýší ceny chleba, mléka a cukru o 35%, v dubnu uhlí a plynu a elektřiny o 20-30%, v červnu másla a tuků o 80%, v červenci masa o 10-15%. Chystalo se rovněž záražování benzínu, aut, tiskovin, při současném snížení jejich nákladů a další. Objevily se proto nové protesty. Došlo i k menším stávkám v některých továrnách/ Úrsus Nowa Huta atd./ Vláda tímto rozložením pouze opticky oklamala společnost, ale problém nijak nevyřešila. Prohlášení solidarity k tomu poznámává: "Dělníci měli pravdu, protože tehdy ještě nebylo známo, že se již cynicky připravuje čtvrtá varianta. Zaměstnaní na závodech mají právo bránit se rychle postupujícímu poklesu životní úrovně."

Podle ministra pro záležitosti odborů Stanisława Cioška však šlo o zdarvý kompromis mezi vládou a odbory a mezi společenským očekáváním a hospodářskými možnostmi. Při tom jen v prvních čtyřech měsících letošního roku život-

ní náklady obyvatel opět vzrostly a to o celých 13% proti stejnému období loňského roku. Svě si přisadil i Jerzy Urban, tentokrát na téma pracovní kázně: "Značná část obyvatel soudí, že v důsledku krize nemá na potřeby, po nichž touží, a jen minimální část jich projevuje zájem o hledání dalšího zaměstnání či práce. Hmotné potíže tak nevedly k přechodu na lépe placená místa, v závodech panuje lajdáctví, lenost a nesehoptnost." Je jasné, že podstatu věci není v lenosti. Mnohým polským rodinám skutečně stačí plat stačí na zabezpečení základních potřeb. A i když se v poslední době zaplnily obchody větším množstvím zboží, neustálé zdražování značně snižuje jejich koupěschopnost. A i kdyby Polák viděl řešení ve dvou až třech zaměstnáních, kde na to vzít čas, když například jen za maso, přestože je na lístky, se stojí mnohdy fronty už od tří, čtyř hodin ráno?

V této situaci přišel ještě kdosi s návrhem zavádět v továrnách v rámci zlepšení hospodářských výsledků 9~~1~~ hodinovou pracovní dobu. Lech Wałęsa: "Toto rozhodnutí je nebezpečným útokem na práva pracujících a je v protikladu s polskou ústavou. Znovu vláda nechá platit dělníky za špatné řízení země."

"Naše vlast se nemá změnit v politické
vězení!" /Lech Wałęsa/

Uplynulý půlrok znamenal v Polsku také novou vlnu represí, zatýkání, teroru. Mezi zatčenými byli mj. předáci KORu Leszek Moczulski, Krzysztof Śroł, Andrzej Szomański, Adam Słomka, Dariusz Wojcik, Zygmund Lenyk a Zygmund Rybakiewicz, kteří byli obviněni z řízení nelegální organizace KOR a z pokusu obnovit činnost zaměřenou na vyvolávání společenských nepokojů. V Olštýně byli zadrženi pracovníci katolického třináctidníku Józef Lubienicki/předákaoblastní Solidarity/, Bogdan Kurowski a Ryszard Kulakowski a rovněž obviněni z nelegální činnosti. Pronásledováni byli kněží a církev, proti které se ve všech sdělovacích prostředcích nešetřilo ostrými výpady. Kněz Małkowski, Kantorski a Jankowski byli obviněni ze zneužívání kněžského úřadu k protistátním vystoupením. Prohledán byl bývalého předsedy Svazu polských novinářů Stefana Bratkowského, který byl obviněn z toho, že udržuje spojení se západními centrály. Zároveň byl vyšetřován pro údajné porušování daňových předpisů. Objevil se také první případ Poláka, který nebyl puštěn zpět do vlasti. Severin Blumstajn, který se vrátil po třech letech z pařížského exilu, byl z Varšavského letiště odeslán zpět.

V Krakově byl napaden a polit širavinou kněz Tedeusz Zaleski, přítel kardinála Macharského a přívrženec Solidarity. Záhadou dosud nevyjasněnou je i návštěva Józefa Szcepaňského u Lecha Walesy, kterému oznámil, že ho měl zastřelit. Szcepaňski byl údajně ve spojení s nejménovanou ilegální skupinou.

Represe se obrátily i proti inteligenci. Z Polské akademie věd byl vyloučen profesor a poradce Solidarity 53.letý Bronisław Geremek. Členům akademie, kteří protestovali proti jeho odstranění, bylo pozastaveno právo cestovat do zahraničí. Zadržén byl vydavatel Czesław Bielecki, který se od 13.12.1981 skrýval. Ernest Bryll byl odvolán z funkce literárního vedoucího filmové skupiny Oko, stejně jako předtím Andrzej Wajda z IKS. V přípravné fázi je rovněž nový zákon o vysokých školách, který by mohl vážně ohrozit jejich autonomii. Ať už půjde o změnu způsobu volby rektorů, do které by přímo zasahoval stát, nebo o zásah do osnov. Doteď totiž k 50% osnov si určovala každá vysoká škola sama. Příprava zákona vyvolala samozřejmě mohutné protesty a shromáždění studentů na vysokých školách ve Varšavě, Gdaňsku, Krakově a Vroclavi. Studenti vyzvali k podpoře svých práv i dělníky.

"Tento den symbolizuje boj pracujících za
spravedlnost, chléb a svobodu. Tento boj po-
kračuje a nebude letos doveden ke konci. Není
jiné cesty, než pokračovat v duchu solidarity
v boji za legalizaci svobodných odborů a až
toho bude dosaženo, zreformovat polský stát."

/Lech Walesa/

Třetí zkouškou se staly oslavy 1. máje a výročí polské demokratické ústavy z roku 1791, které připadají na 3. května. Přes velká bezpečnostní opatření, přestože byl Lech Walesa se svými přívrženci odveden domů ještě před zahájením prvnímájového průvodu, i když celá řada lidí byla preventivně před 1. květnem zadržena, uskutečnily se v mnohých městech několika tisícové neoficiální manifestace. Došlo behužel opět ke srážkám s policií, ke slovu se dostaly opět obušky, slaný plyn, dýmavnice a vodní děla. Řada lidí byla zatčena. Mezi nimi i Jacek Kuroň, který se ve Varšavě snažil zabránit střetu demonstrantů s policií. Byl odsouzen ke třem měsícům vězení, stejně jako Henryk Wujec. Byli zatčeni i někteří zahraniční korespondenti, 10 zahraničních a 10 polských fotografů. Zadrženi a surově zkopáni byli i tři američtí diplomaté v Krakově, pracovníci americké ambasády, kteří byli navíc vypovězeni z Polska.

V květnu probíhaly v Polsku též oslavy čtvrtého výročí založení rolnické Solidarity, kterého se v kostele Stanislava Kostky ve Varšavě zúčastnilo desítky tisíc lidí včetně bývalého předáka rolnické Solidarity Gabriela Javorského. Při slavnostní mši řekl kněz Bogumil Bijak: "Polsko požaduje plnou demokracii, svrchovanost, nezávislost a svobodu ve všech oblastech života včetně práva na nezávislé odbory. Požadujeme, aby byla přijímána rozdílná náboženství, politické a společenské názory. Náš národ nebude tolerovat diktát nebo závislost zvláště pak, přicházející ze zahraničí!"

Poláci se vzrůstající agresivitou vlády pocítili ještě větší potřebu sjednocení a solidarity. Vyjádřil to při mši za maršála Piłsudského na Wawelu v Krakově i kněz Wojciech Ziembicki: "Památka maršála by měla sjednotit hnutí, které xxix usiluje o národní suverenitu. Nemůžeme zůstat rozdělení v malých skupinkách. Musíme působit společně."

X X X

"V Polsku nikdo nebývá vězněn či pronásledován za odlišné názory. Michnik, Lis a Frysyńnik byli zatčeni nikoli proto, že zastávají odlišné názory, ale že vyzývali ke stávce."

/Jerzy Urban/

"Proces ukazuje jak jsme silní. Úřady se uchylují ke slepým a primitivním metodám, aby přemohly politickou opozici. Tyto metody jim však nepřinesou vítězství."

/Lech Walesa/

Proces proti Adamu Michnikovi, Bogdanu Lisovi a Władysławu Frasyniukovi byl zahájen koncem května a měl původně trvat čtyři dny. Do soudní síně neměli přístup ani zahraniční novináři, ani přátelé obžalovaných. Soud probíhal velmi bouřlivě a skandálním způsobem. Hlavní soudce Krzysztof Ziemiuk se snažil obviněné a jejich právní zástupce/jedním z nich byl i Jacek Taylor, nejznámější obhájce Solidarity/ zastráhit. Obžalovaní byli neustále přerušováni a často vykazováni ze soudní síně. Především Adam Michnik, který několikrát požadoval odvolání Ziemiuka pro jeho neobjektivnost. Ještě před procesem poslali Michnik, Lis a Frasyniuk z vězení dopis:

"Proces s námi je provokací, která je založena na stejných principech jako za Stalinovy éry. Vyzýváme Mezinárodní organizaci práce, Amnesty International, odbory a právníky na celém světě, aby se zúčastnili procesu. Je to jediný způsob, jak odhalit pravdu."

V dalším dopise účastníkům Ženevských rozhovorů Adam Michnik píše: "Všichni si přejeme, aby dialog nahradil moc a aby síla argumentů nahre-

dile argument síly. Aby však mír byl realistický, založený na spravedlnosti a pravdě, neměly by být jediným předmětem Ženevských rozhovorů zbraně. Základem jakéhokoliv porozumění musí být člověk a jeho osud. Za snížením počtu raket musí následovat snížení počtu politických vězňů."

Jedním z průkazných materiálů byl při procesu i "upravený" rozhovor Bogdana Liše s příslušníkem tajné policie z 26. ledna letošního roku v hotelu Hevelius v Gdaňsku. Rozhovor, který byl tajně natočený, trval původně dvě hodiny. Soud však měl k dispozici pouze 50 minutový záznam. Lech Walesa, který byl předvolána jako svědek, potvrdil, že o rozhovoru Liše s příslušníkem SB věděl. A že na něm chtěl, aby při rozhovoru získal co nejvíce informací o současných postupech policie proti pracovníkům opozice. Při výpovědi Walesa rovněž potvrdil, že obvinění se s ním setkali z jeho popudu a že byli zadrženi dříve, než mohlo dojít k projednávání čehokoliv. Řekl, že snad na světě neexistuje druhý stát, kde by byli lidé zatýkáni za to, že se sešli v soukromém bytě se svými přáteli, a že všichni tři jsou neviní. Potom přečetl prohlášení adresované parlamentu, které podepsal spolu s dalšími představiteli opozice:

Protestujeme opět proti rostoucí nezáko-

nosti v Polsku. Protestujeme proti věznění lidí za jejich přesvědčení, za čestnou občanskou činnost, za hájení společnosti před vykořisťováním a chudobou. Protestujeme proti tomu, že se soudní proces zakládá na policejní provokaci. Protestujeme proti brutálnímu soudnímu procesu, nemající období od stalinovy éry, dále proti tomu, že seobžalovaný upírá právo aby se sami hájili, proti útokům na jejich důstojnost a proti zastrášení, kterému jsou vystavováni. Protestujeme proti neupřímnosti a cynismu oficiálních komuniké."

Text, který podepsala řada intelektuálů a činná opozice je nyní rozšiřován v továrnách na universitách apod. Probíhá podpisová akce. Zatím se k textu připojilo kolem 500 osob.

Přes tyto mohutné protesty i ze zahraničí, byli 14.6. vyneseny v Gdaňsku rozsudky: Władysław Frasyniuk dostal 3,5roku, Adam Michnik 3 roky a Bogdan L. s 2,5roku.

Přibližně ve stejném době však probíhal ještě jeden zajímavý soudní proces. Kněží Marek Labuda a Andrzej Wilczyński byli obviněni, že loni v provincii spolu se žáky okupovali školu v městečku Włoszczowa v souvislosti s tzv. válkou o kříže. Otec Labuda byl odsouzen na jeden rok vězení a Andrzej Wilczyński na deset měsíců podmíněčně a byla mu vyměřena

NEŠLO

na pokutu. ~~byl sjezd~~ o nijak vysoké tresty, proces byl ~~se~~ především varovným signálem o zvyšujících se represích nejen proti opozici, ale i proti církvi, čemuž se dříve posklá vlada přeci úskočlivě vyhýbala.

Co se tedy v Polsku děje?

Měla být amnestie vyhlášena šlobi 22. července pouhým gestem vlády? Tehdy bylo propuštěno na 600 politických vězňů a mezi nimi i většina významných prominentních činitelů opozice. Amnestie se nevztahovala pouze na Rogdona Lisa, který byl zatčen začátkem června po dva a půl roce práce v podzemí a obviněn z velozrady. Ale i ten byl nakonec propuštěn začátkem prosince. Od července 1984 však represe systematicky narůstají ve snaze, dostat se mříže opět všechny nepohodlné kritiky režimu. Zpočátku byla uplatňována metoda tříměsíčního vězení/Kuroň, Fraszaluk, Gwiazda a další/, která budila optické zdání, že v Polsku političtí vězni neexistují. Ovšem od začátku roku se vězení znovu naplňovala a dnes má Polsko opět kolem 150 politických vězňů. Vyvrcho- lením byl z tím proces proti Michnikovi, Lisovi a Fraszniukovi. Ještě před rokem - 13.5. - byl zahájen odbojný proces s představiteli ZKRU - Michnikem, Kuronem, Wujcem Romaszevs-

kým. Tehdy však vláda s vynesemím rozsudků nijak nepospíchala. Od začátku roku 1984 proces oddalovala a čekala až nakonec vše vyřeší amnestie. Proč tedy během jednoho roku nastal u Jaruzelského vlády takový posun v hodnocení věci?

Vražda kněze Jerzyho Popieluszky znamenala pro polskou společnost hluboký otřes. To vládu od společnosti ještě více izolovalo. Lidé se uzavřeli do sebe, vzrostla důvěra v Solidaritě a církve. Vláda se proto zřejmě rozhodla definitivně vypořádat s opozicí. V Jaruzelského režimu převládla tvrdší linie, která zahájila kroky k fyzickému i psychickému zdeptání lidí jím nepohodlných. Chtěla světu ukázat, že v Polsku se život normalizoval.

Proces proti Michaikovi, Lisovi a Frasyniukovi byl jistým vyvrcholením přípravné fáze definitivního zúčtování s nepřitelem. Měl být jakousi výstrahou, varováním. Také aktéři procesu byli velmi pečlivě vybráni. Schůzky s Walesou se zúčastnilo ještě pět dalších lidí. Ovšem kdo více by se k procesu hodil, než Adam Michnik známý jako duchovní otec Solidarity a přední představitel KORu, který ani po 2,5 letech vězení neztratil nic ze svých ideálů. Nebo Bogdan Lis, jeden ze zástupců Walesy, známý pracovník podzemí a

účastník podpisu gdaňských dohod. Władysław Frasyniuk je nejen dobře znám ze své podzemní činnosti, ale i jako předák Solidarity ve Vroclavi., ve velmi důležité oblasti Slezska./po dvou letech vězení byl propuštěn vloni s podmínkou. Při nynějším trestu 2,5let mu tedy hrozí až 7,5 let vězení! / To, že nebyl obžalován rovněž Walesa mělo hned dva důvody. Jednak by pak bylo zřejmě již příliš těžké tvrdit, že obžalování nejsou souzení pro svoje politické názory, ale pro porušování zákonů, a pak, vláda chtěla ukázat, že Walesa není pro ni nijak významnou osobou/ jako už mnohokrát/. Je možné, že zde bylo i přání vnést určité dohady o tom, proč právě Walesu policie šetří.

Proces rovněž znamenal určitou změnu v postoji polské vlády k Západu, jako by chtěla ukázat, že jí na mínění západní veřejnosti nezáleží, že si sama bude dělat, co chce, bez ohledu na případné sankce a kritiku,

Jak se však stále znovu a znovu ukazuje, zničit to, co vzniklo společně se Solidaritou, podložené zároveň předešlými lety tvrdých skoušek, je prakticky nemožné. Jde proto především o psychologickou válku. Vláda ovšem zapomíná na jednu velmi závažnou věc - odsoudit absurdním způsobem k vysokým trestům lidi za něco, co ve skutečnosti neudělali/ stávka přeci byla odvolána! / - ještě není vítězství. Michnik,

Lis a Frasyniuk mohou být mnohem nebezpečnější ve vězení, než nassvobodě, i když se to dnes, s malým odstupem od gdaňského procesu nejeví právě příliš logické.

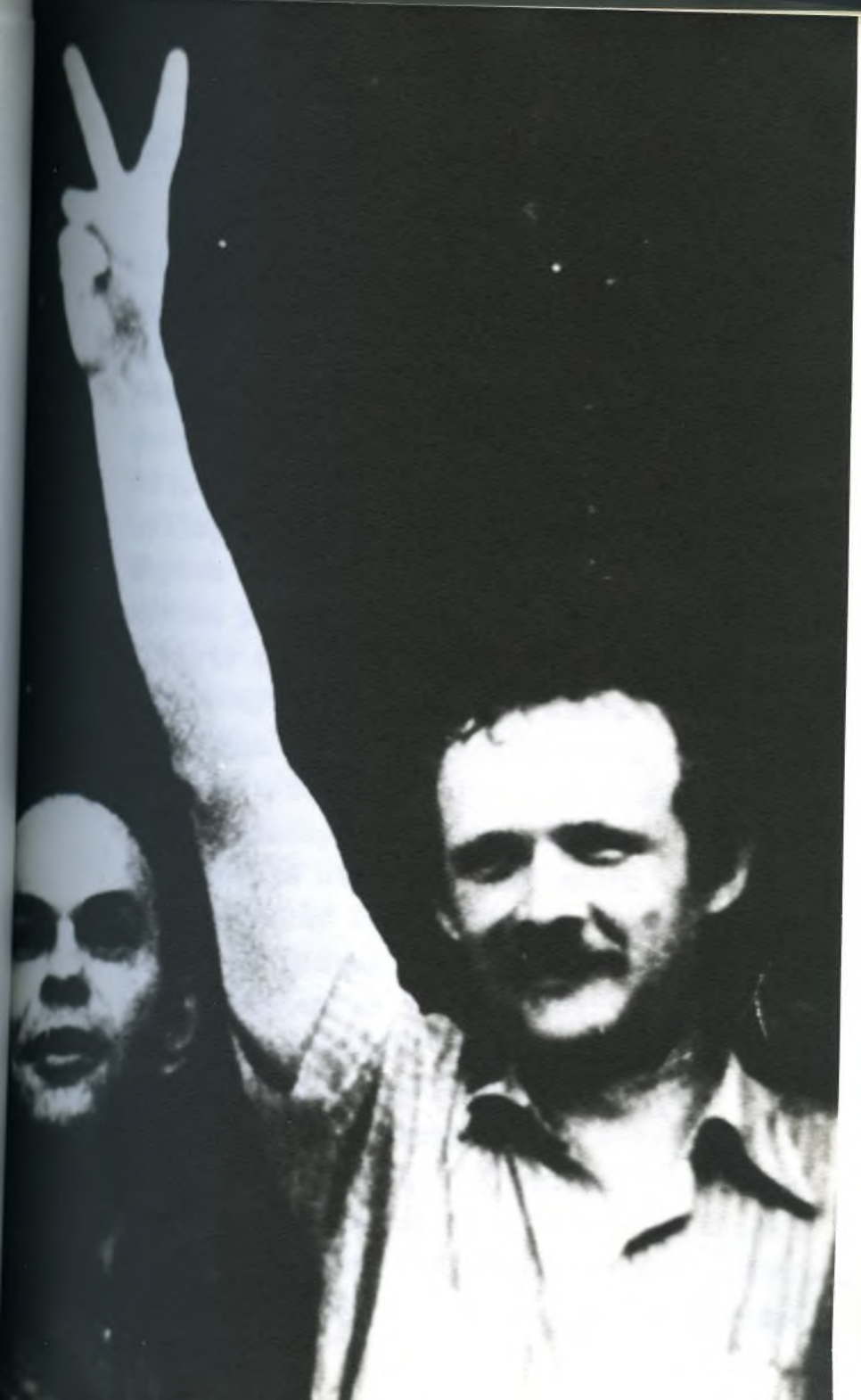
Ale je ve skutečnosti polská společnost tak silná, aby odolávala neustálému tlaku? Faktem zůstává, že se nevzdala, přešla jen na jinou taktiku. Dnes není třeba se zbytečně vystavovat riziku pouličních potyček. Při povrchním pohledu se též může zdát, že Poláci mají dnes především plné ruce práce se zabezpečením rodiny a o ostatní se již tolik nestarají. Podíváme-li se však na stále fungující i po 3,5 letech podzemí, na množství ilegálně vydávaných tiskovin a knih, musíme si za tím představit desetitisíce a možná i více obětavých bezejmených lidí, kteří denně riskují. Jiné je možné vidět v kostele. Jiní systematicky bez velkých fanfár pracují na různých místech ve strukturách. Ideály Solidarity tak přežívají ve všech složkách obyvatelstva a přituhování poměrů společnost stmeluje. Jak to výstišně charakterizoval Lech Wałęsa: "Jenom ti, kdo neznají povahu Poláků se mohou domnívat, že se je podaří zastráhit. Situace je neustále těžká, ale už jsme si na to zvykli."

Ano, Poláci si po Roce pravdy museli zvy-

kat na novou situaci, na vyjimečný stav, který ačkoliv zrušen, v mnohém trvá dál. Museli si zvyknout na pocit určitého neúspěchu, spolknout hořkou pilulku na vystřízlivění z příliš optimistických plánů. To, že při tomto jistě bolestivém procesu přežila nejen solidarita lidí, ale i SOLIDARNOST, dává naději do budoucna.

← JAGET KURAN →

EXHIBIT MASA

ADAM MICHNIK

Před 13. prosincem 1981 v Solidaritě vystupovaly dva navzájem si odporující názory. Jedni říkali: Je třeba za jakoukoli cenu usilovat o dohodu s vládou. Je možná, protože vláda se chce dohodnout. Druzí odpovídali: Je třeba za jakoukoli cenu frontálně zaútočit, neboť vláda - ač slabá a neschopná - usiluje o rozklad a rozbití Solidarity. Úspěch je možný, protože generální stávkou můžeme přinutit vládu k ústupkům.

Tyto dva názory se objevovaly nezděka u těch samých funkcionářů, kteří se snažili v krajích bázdit radikalismus a naasedání celostátního výboru reprezentovali právě tyto radikály z kraje. Z odstupu dvou let se objevuje otázka, který názor - radikální nebo umírněný - byl správný. Moje odpověď zní - ani jeden.

S odstupem je jasně vidět, že konfrontaci s vládou nebylo možné v tomto momentě vyhrát. I kdyby se Solidarita zmožila na účinnou obranu stávkujících továren, na uliční boj a vyvolání povstání v armádě/To bylo možné/, tak si není možné dělat iluze o dalším průběhu událostí. Sovětští soudruzi v souladu se svojím slibem, by Polsko neopustili.

Prosincová lekce - a také následující události - musix vyléčit odborové radikály z iluzí, které jim mohlo dát opojení z rozsahu síly Solidarity ve společnosti.

Události však ukázaly se stejným důrazem, že i "umírněný" názor byl falešný. Solidarity nemohla najít porozumění u vládnoucí skupiny. Víť totiž, že koncepce dohody se zakládaly na stalinovské ^{SKÉM} ~~modelu~~ modelu vztahů mezi státem a společností. Společnost - v tomto případě - to byl celek poddaných státu a zase samotný stát byl vlastizrádným nictvím stranické ^{HO} ~~aparatury~~ ^{APARATU}.

Důkazem toho je vládnoucí aparát po 13. prosinci 1981. Jejich společným jmenovatelem bylo úsilí o likvidaci ústavního pluralismu. Ani na chvíli neměla vláda v úmyslu vést vážné rozhovory na téma porozumění, dohody se společenskými zástupci...

Společnost, její vzpoura domáhající se občanských práv a identity, připomínala vzbouření vězňů proti vězeňské správě. Administrativa mohla používat prosby i hrozby /před 13. prosincem/ nebo zjevného násilí /po 13. prosinci/, ale cíl byl ten samý - vězeňská normalizace. V tomto smyslu to byl zajisté konflikt neřešitelný. Náčelník věznic nikdy neuznal svéprávnost vězňů a vězni nemohli nikdy akceptovat svoje postave-

ní jako normální.

Je to lekce - také pro dnešek - pro přívržence "porozumění za každou cenu". Při této kritické úvaze mám na mysli i sebe, protože i já jsem tak občas mluvil.

/Výňatek z rozsáhlejší eseje
"Prosincové meditace", kterou
Michnik psal ve vězení v roce
1983/

... "Od hitlerovské okupace, od doby hrđinské Armii Krajowe, nebylo v Polsku takové všeobecné hnutí. Solidarita nebojuje o moc pro sebe, ale o suverenitu společnosti. A v tom je její největší síla. Toto hnutí, přítomné v každém koutku naší země a v každé vrstvě společnosti je vlastnictvím celého národa a jeho nadějí. Ochrání před zoufalstvím a dovoluje uskutečňovat reálné dobro právě dnes a tady. Dnes je Solidarita jedna a jednotná, i když si je vědoma svého pluralistického charakteru."....

/Adam Michnik: "Prosincové
meditace"/

← 212 44838

BOGDAN LIS

"Solidarita je seskupení lidí různých názorů. Pro každou skupinu by bylo nutné formulovat jiné úkoly, protože každá má vlastní koncepty hospodářské, sociální, politické. A to už je typická práce pro různé strany a ne pro solidaritu. Naším úkolem je nastolení situace, ve které by bylo vystoupení s konkrétními politickými koncepty vůbec možné. Nesedíme se založenými rukama. Od začátku zkoušíme s větším či menším úspěchem odpovídat na potřeby společnosti."...

"Vyhýbám se tomu, abych si přisuzoval jiné morální hodnoty než ostatní lidé. Jako to, že riskuju, trpím ~~se~~ miliony, jsem úžasný bojovník. To je mi ukradené. Nemám rád ani řeči, že si někdo popíjí vodku za odborářské peníze. Netvrdím, že jsem abstinent. Rád si dám frtěna, je to dobré na žaludek, kde se nácházejí nervi. Lidé pracující v podzemí dostávají podporu kolem 7 000 zlotých. A to mi stačí. Jídlo mě moc nestojí, přestal jsem kouřit, a tak mi stačí na to, abych jednou za měsíc koupil láhev lihu, rozředil to, přidal pepř a vypil to společně s přáteli, ne? Problém je však v našem

jiném - vyrovnat se poctivě s fondy organizace. Já osobně nechci mít s penězi nic společného, protože jen zvyšují potíže.

/Z rozhovoru s Bogdanem
Lisem v době, kdy pracoval v podzemí/

WLADYSŁAW FRASYNIUK

"Lidé v podzemí, to není pouze úzký okruh nelegálních pracovníků, ale také tisíce lidí více či méně spolupracujících. Většina z nich tvoří členové Solidarity, kteří se zapojili do boje teprve po srpnu 80. Předsrpnovou opozici reprezentují nemnozí v konspiračních skupinách a těch několik, kterým se podařilo uniknout vězení v roce 1981. A nakonec jsou zde lidé, pro které zavedení vyjimečného stavu bylo poslední kompromitací vlády a současně vyvolalo první rozhodující reflex vzpoury. A pak jsou tu ty tisíce, těch, kteří nám pomáhají ukrývat se. V rodinách jsou aktivnější ženy. Ony obvykle přicházejí s iniciativou. Nehodnotí svoji práci prestižně, nic pro sebe nepožadují, nic z toho nesají. Je to jedno jestli jde o profesorku nebo uklízeč-

ku, lita, shani, přinášejí jídlo, čaj - a já
ji při tom přeci nijak nemohu zajímat. Vědí
přeci, co riskují? Bezsejmenné hrádky - tak
bych je nazval."

"Nevím nic, jestli vyjdeme z podzemí do
svobodného Polska, polo-svobodného nebo jed-
noduše do vězení. Možná, že bude třeba budo-
vat všechno od začátku. Skutečně, většina z
nás toho má už dost. Alespoň na čas. Ale na
druhé straně si myslím, že bychom dlouho v
nečinnosti nevydrželi. Realizujeme se v boji."

ALBOKSIAI FBRGYNINIK

Rozhovor s KOSem

Otázka: Vznik KOSu bylo jedinou a prvními odpovědi na vyhlášení vyjimečného stavu. Soumážete říci o příčinách a okolnostech vašeho vzniku?

KOS: Vznik KOSu byl reflexivní, spontánní reakcí, zpočátku nevelké skupiny lidí, na násilí spáchané na poslédké společnosti. KOS nebyl výsledkem teoretické analýzy situace, ani předešlých koncepcí. Prvním našim počinem již druhý den vyjimečného stavu bylo napsání a rozlepení letáků v ulicích Vaxšavy, které vyzývaly lidi k odporu, aby se nepoddávali násilí. Prostě jsme cítili, že musíme v té době vyjádřit svůj postoj. Teprve potom jsme začali přemýšlet o možnosti spojení širokého okruhu společnosti, který by sdružoval všechny ty, kteří se odmítají podřídit útlaku. Byli jsme nevelká skupinka spřiznačných a důvěřujících si lidí. Nezastávali jsme v solidaritě exponovanou funkci, nebyli jsme též známé osobnosti opozice. Býky tomu, že nám dešlo unikát internaci. Našli jsme v sobě navzájem oporu v prvních nejtěžších dnech a domnívali jsme se, že i všichni ostatní, nám podobní lidé, mohou jít tou samou cestou - cestou společenského odporu. Z událostí prvních

dná vyjimečného stavu se tak zrodila koncepce hnutí KOS. Při zjišťování rozsahu pohromy pro společnost jsme si uvědomili, že ji nelze jednoduše odvrátit vzpourou. Byli jsme si vědomi toho, že musíme vypracovat takové formy opoziční činnosti, které by mohly čelit zjevnému násilí. Znamenalo to definitivní revizi současných programů a strategie politické opozice. Naším cílem v prvních dnech vyjimečného stavu především bylo, pomoci lidem vzpamatovat se z šoku, ukázat jim, že i v současné situaci je možné nalézt relativně bezpečné formy práce, nepřipustit rozštěpení společnosti a rozbití svazků vzájemné solidarity.

Otázka : Jaký je v současné době program KOSu a jaké jsou jeho hlavní cíle?

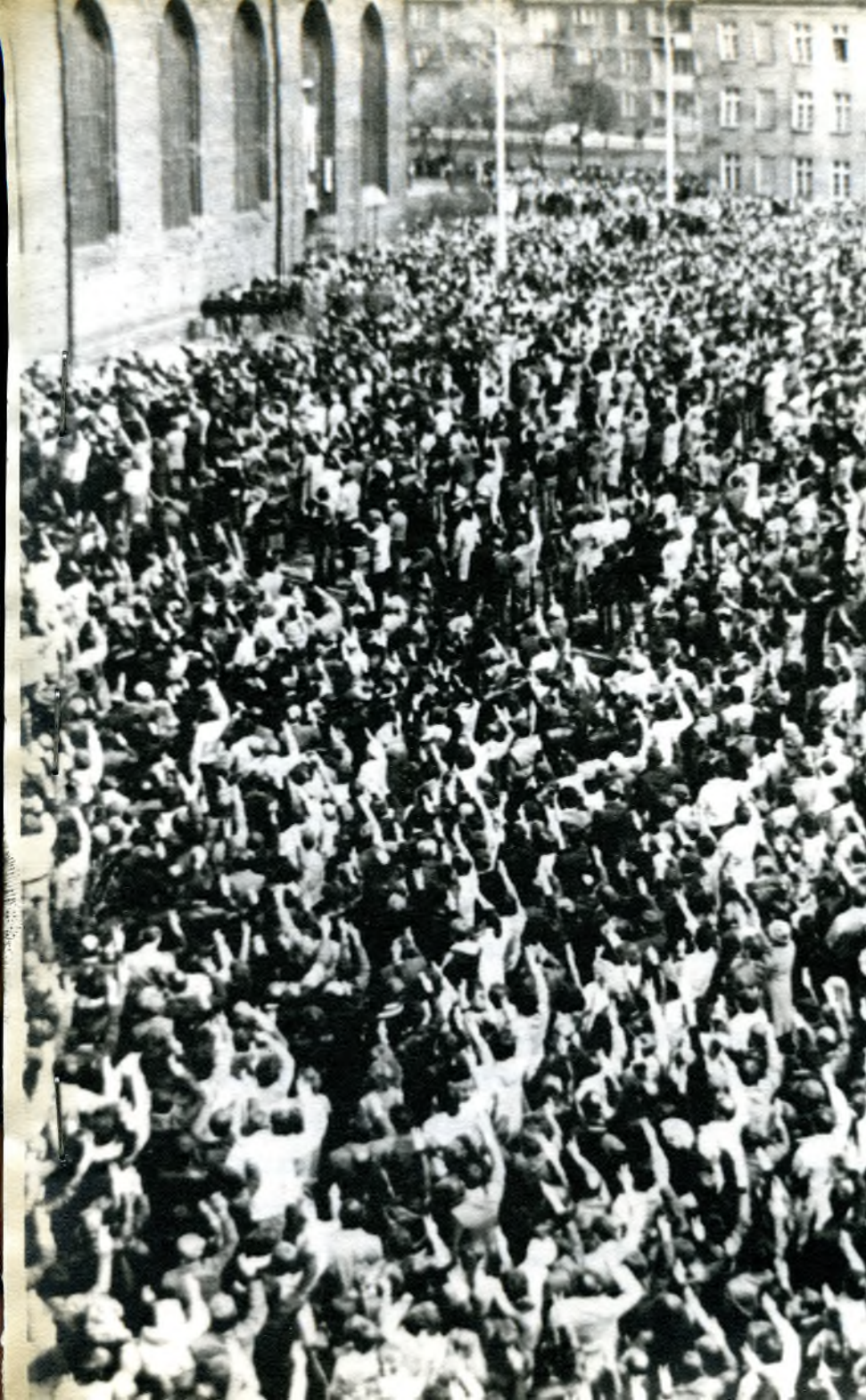
KOS : Hnutí KOSu není prostým pokračováním žádné dosud existující opoziční struktury. V jistém smyslu jsme dědicové celé prosincové opozice. Především tím, že se definujeme jako společenské antitotalitární hnutí. Z tradice jsou nám nejbližší zkušenosti KSS, KOR. Jsou to především dva okruhy otázek - styl práce a okruh vyznávaných politických hodnot. Podobně jako KOR se snažíme pracovat konkrétně, propagovat prostředky a způsoby opoziční činnosti. Podobně jako pro KOR, je

pro nás zvlášt' podstatná obrana konkrétních
individuálních obětí bezpráví. Uznáváme, tak
jako KOR, ideově a eticky samostrávnou Repub-
liku. Ta je nám zářným příkladem pro vytváře-
ní nezávislého/poásebního/ společenství.

Tak jako oni se přikláníme k sociální demokra-
cii. To ovšem neznamená, že bychom neviděli
i chyby KORu. To by ale překračovalo rámec
našeho povídání.

Samořejmě, že se chceme věnovat i významu,
jaké málo odbourání t bu z hesla nezávislosti
o což se přičinil KPN. Nezávislé Polsko je
pro nás neformálním konečným a cílem boje s
režimem. Realizuje v praxi ideu pluralismu,
jako základ nezávislé společnosti. Naše prá-
ce je shodná s programem TKK-Solidarity dneš.
Všichni jsme členy odborů a podílíme se na
práci Solidarity a na jejích akcích. Naše
autonomie vyplývá z toho, že jsme hnutím spo-
lečensko-politickým a ne odborovým svazem,

KOSTE SV. BRITTY
CMAK

Církev v Polsku

"Zavraždění tohoto biskupa je varováním pro vládcy, kteří zneužívají moc, porušují lidská práva a ignorují náboženství... Nic nemůže slomit naši oddanost církvi. A to ani válka, ani zbraně, ani obvinění na adresu papeže Jana Pavla II."

/kardinál Józef Glemp 12.5.85 v Krakově, při příležitosti výročí zavraždění polského kralevice biskupa Stanislava v 11. století./

Církev v Polsku není dnes oporou jen lidem věřícím. Stala se posilou a povzbuzením těm, kteří hledají morální hodnoty, naději, pozvolna se vytrácející z dnešního světa. Jaruzelského režim proto dnes vidí v církvi stejného nepřítele, jako v politické opozici. A to především proto, že velké množství kněží se zcela otevřeně přihlásilo k ideálům Solidarity.

Vláda proto zahájila halasnou kampaň. A pomíneme-li otřesný a dosud dostatečně nevyjasněný případ vraždy kněze Jerzyho Popieluszka, přistoupila již i k věznění některých kněží.

Není proto divu, že vztahy mezi státem a

církvi jsou téměř na bodu mrazu. Jeruzelský se s Glensem nešetili již více jak jeden a půl roku. Setkání se sice nyní na nejbližší dobu připravuje, ale vše nesvědčuje tomu, že nelze očekávat příliš optimistický výsledek. A to především pro generála Jeruzelského.

Kardinál Glensp vždy patřil/například na rozdíl od kardinála Macharského/ k těmž umírněným, k zastáncům dialogu s vládou. Stále tvrdší postupy vůči církvi, zasahování do církevních kulturních činností, odebrání kněží v kostelích mikrofonů a další a další, přiměly kardinála k méně diplomatickým a daleko jasnějším výrokům. Kardinál Glensp byl nucen zaujmout pozici ochránce a obránce katolické církve.

V den sv. Jíří si lidé připomněli svátek Jerzyho Popieluzska v kostele Stanislava Křstky ve Varšavě, kde zavražděný kněz působil. Otec Bogucki při něm přečetl poselství křesťanům v Československu:

"Svatá víra přišla do Polska od vás, od vás přišel svatý Vojtěch, první mučedník na polském území. Byli jsme přátelé po mnoho staletí. Necht' ožije vzájemná důvěra a láska mezi našimi národy. Necht' mučedníci svatý Vojtěch z české země a Jerzy Popieluzsko z Polska sjednotí naše země ve jménu katolické víry a slovanského přátelství."

Kázání Jerzyho Popieluszky

..."Vražda Jerzyho Popieluszky zapůsobila jako traumatický šok, jako výbuch silné politické bomby, který otevřel ^{oči} a osvětlil mysl Poláků, kteří si uvědomili zdroje politického a morálního zla."

/kněz Antoni Lewek/

Kázání o solidaritě národa 26.7.1984

"Po staletí historie našeho národa byla Marie, matka Syna božího, neoddělitelnou součástí jejich děje. Trůn si vybrala na Jasné hoře a díky tomu se Poláci na tomto místě vždy zvláště v časech největšího zotročení národa, cítili opravdu svobodní. Rovněž pod Grunwaldem, v době švédského nájezdu pod Vídní, v roce 1920, v době druhé světové války a zvláště v dobách poválečných, byla tou, která posilovala v polském národě naději. V dobách okupace, především v oblastech ruské okupace, dominoval náboženský a marijánský faktor ve vlasteneckých manifestacích. Carští úředníci válčili s marijánskými písněmi, které se rozléhaly v kostelích. Také kozáci viděli v Božské matce Čenстоchovské svého nepřítele. Po domech byly hledány obrázky s její podobiznou, sundávány obrázky ze dveří a kamených zdí, kde byly přilepeny jakoby ve formě nepsaných letáků. S hrůzou naslouchali carští úředníci s pátracích ko-

misí o tzv. vojenských článcích Panny Jasno-
horské, kterou v době lednového povstání ne-
váhali kóysí nazvat hlavní revolucionářkou
V roce 1920, nedlouho po získání nezávislos-
ti, polský episkopát znovu potvrdil Pannu
Marii Čenstochovskou, jako polskou královnu
a bylo prohlášeno: "Tady na Jasné hoře, kde
každý kámen hlásá Tvoje záchrany při ochraně
našeho národa, vztahujeme k Tobě, Matko, své
prošby dlaně, sbys v těžké potřebné chvíli
nám přišla pomoci."

Marie byla vždy pro národ Matkou, udržující
své děti ve víře i naději, že se změní osud
trpící země. Obraz Černé mačony, o kterém
píše Lechoň, že je ho vidět v každé polské
chalupě, i v kostele i krámku, i ve vznešené
komořtě, v rukách umírajícího, nad kolébkou
dítěte, byl přítomen všude tam, kde se pro-
bouzela víra a naděje. Byl přítomen též v
Srpnu 80, v gdaňském a štětínském loděnici,
pronikli do dolů ve Slezsku, i do Hutě Varša-
va. Marie byla při vzrůstajícím vlasteneckém
hnutí našeho národa, byla při rodící se soli-
daritě.

Dnes, v době čtvrtého výročí vzniku Solidari-
ty je naší povinností přivolat ve své paměti
náladu tentých horkých srpnových dní. Dny,
ve kterých, - v touze po otcovském domě, v
bolu a nepokoji srdce, v únavě fyzické i duševní

ní, klečící na kolenou s ráženci v rukách, na kolenou u polních oltářů, s vlasteneckými a náboženskými písněmi na rtech, při vzrušujícím volání dělníků po ceně člověka, po práci, s podporou inteligence i světa kultury, - rodila se solidarita polského národa.

Solidarita národa měla své kořeny již v předěšlých voláních po pravdě a spravedlnosti z roku 1956, 1968, 1970 a 1976. Měla své kořeny v slzách, křivdě a krvi dělnické, měla své kořeny v ponižení akademické mládeže. Proto se rychle rozrostla v silný strom, obepínající svými větvemi celý kraj. A třebaže se rozvíjela bouřlivě, tak za 15 měsíců její legální činnosti nebyl z její viny nikdo zabít ani raněn.

Solidarita zrozená v srpnu 1980 není jenom odborový svaz toho názvu, který se ustavil o pár měsíců později. Ale je touha a úsilí celého národa po pravdě, spravedlnosti a svobodě. Dokladem toho je, že výjimečný stav byl zaveden proti celému národu a nejen proti dělnickému svazu. Před dvěma roky jsem řekl, že Solidaritě byla zasazena rána, která neustále krvácí, ale ne^{la} to rána smrtelná, neboť není možné usmrtit naději. Dnes to cítím ještě více, zvláště při obdivu věrnosti ideálům našich bratrů, kteří se vrátili z vězení, že naděje ze srpna 1980 žijí a přinášejí ovoce.

Jsou dnes o to cennější, neboť došly do lidských myslí a srdcí. Jenom to, co je v srdci, co je hluboko svázané s člověkem, není možné zlikvidovat takovými či onakými ústavami a zákazy. Myslím si, že tať je na místě připomenout si příběh z jedné hladovějící africké země, kde vůdce zakázal svým poddaným pod hrozbou tvrdého trestu, užívat slova hlad. A celému světu pak objasnil, že problém hladu v jeho zemi byl zlikvidován.

V naší zemi problém existuje a bude existovat, neboť Solidarita, to je naděje na upokojení hladu lidského srdce, hladu lásky, spravedlnosti a pravdy. Slovo Solidarita se nesmí znevažovat a zamykat ho do zapomnění minulosti. Slovo, o kterém s úctou mluví celý svět, o kterém svatý otec řekl, že je slovem čestným, a které bylo oceněno nejvyšším světovým významáním - Nobelovou cenou míru.

Naděje ze srpna 1980 žijí a naší morální povinností je, pěstovat je v sobě, a s odvahou je posilovat v našich bratřích. Je potřeba zbavit se strachu, který paralyzuje a ujařmuje ducha a lidské srdce. V tomto příležitostně místo často opakují, že je třeba se bát pouze zraedy Krista za pár stříbrných. Naší povinností je vydávat svědectví o pravdě, o srpnu 80, tak, jak to po tři roky činí vedoucí odborového svazu Solidarita. Musíme se domáhat toho,

aby se naděje národa začaly konečně realizovat. A to s rozvahou a odvahou. Musíme si kvědomovat geopolitickou situaci, v jaké se nacházíme. Ta ale nemůže být záminkou k rezignaci z práv náležejících národu. Je nutné ihned zasednout ke stolu k širokému dialogu. Mít při tom na mysli dobro vlasti, hledat skutečné řešení všech problémů.

Je třeba usednout ke stolu se skutečnými představiteli národa, s těmi, kterým národ uvěřil a dal jim svoji důvěru. A ne, vytvářet zdání rozhovorů s uměle vytvořenými organizacemi. Kdysi biskupové psali, že stranami společné dohody je řídicí vláda a věrohodní představitelé společenských skupin. A s tím plně souhlasí i solidárnošťovci.

Je třeba odstranit bariéry, které překážejí národnímu dialogu s vládou - především dovést do konce amnestii pro všechny vězněné a odsouzené z politických důvodů, napravit křivdy zvláště morální, způsobené těmi, kteří nejeví skutečný zájem o milovanou vlast. Je třeba umožnit bezpodmínečný návrat do normálního života všech, kteří se ukrývají, neboť ani již složili na oltář vlasti velkou obět'opovrhování.

Polský národ v sobě nenosí nenávisť, a proto je schopen hodně přehlédnout, ale jenom za cenu návratu k pravdě. Protože pravda a jenom

pravda je prvním předpokladem důvěry. Národ tak bolestně zkoušený již nevěří halasným deklamacím.

Prosme Matku, nejsvětější Pannu Jasnohorskou v den jejího svátku, aby pomohla všem v naší zemi pochopit, že otcovský dům se nečá stává na lži, násilí a nenávisti. Prosme slovy Svatého otce, který se takto modlil

4. srpna 1982: "Matko, možná, že ještě nikdy tak, jako teď nebylo třeba, abys vzala pod svoji mateřskou ochranu, do svých mateřských dlaní srdce a mysli Poláků, abys vzala do svých rukou osud mého národa."

Modleme se za namáhavou práci dělníků v továrnách, za rolníky na obilném lánu, za učitele a vychovatele při namáhavé práci vyučování a výchovy, za vědce v jejich mozolném očekávání, za zdravotníky a jejich péči o život a zdraví člověka, za blahoslavenství všech, kteří budují dobře naši vlasti. A prosme nakonec verši současné básničky:

"Poslká královno, Tvoje věrné Polsko, jde ve Tvých klépjích a prosí - dej klid našim dnům a srdcím solidaritu." Amen."

Křížová cesta - Jasná hora 18.9.1983

"Jdeme Křížovou cestou na posvátném místě, kde přes 600 let kraluje Boží matka. Jdu společně s představiteli těchto pracujících lidí. Lidí, kteří v posledních letech pozdvihli vysoko vlajku s heslem - Bůh, čest, víra, solidarita a vlast.

Zastavení první - Ježíš je odsouzen na smrt. Stojíme společně s celou lidskou rodinou na Křížové cestě Ježíše. Pamatujme si jeho slova: Kdo chce jít se mnou, ať vezme svůj kříž a následuje mne. Přes kříž Ježíše jsme všichni získali svobodu, stali jsme se božími dětmi. V naší vlasti je stále hodně bratrů zbavených svobody. Prosme proto o svobodu pro všechny, kterým byla nespravedlivě odebrána.

Zastavení druhé - Ježíš bere kříž na ramena. Ježíš k s křížem na svých ramenu nás provází na Křížové cestě. Jestliže je nám příkladem Ježíš Kristus, jsme schopni zdvihnout náš kříž, kříže osobní, kříže našich rodin, kříže naší unavené vlasti. To on nám řekl: Pojďte všichni, kteří jste obtěžkáni a unaveni. Pracující člověk dokáže zdvihnout svůj kříž a kříž národa, když se nakoleno s rážencem v rukách, s náboženskými písněmi v srpnu 80 ujal kříže vlasti, aby s ním vykročil k zmartvýchvatání.

Na cestě našeho života potkáváme mnoho těžkostí. Jednou z nich je lámání našeho lidského svědomí. Prosíme proto nejvíce za ty, kteří se všemi způsoby pokoušejí zlomit lidské svědomí a ponižovat lidskou důstojnost.

Zastavení třetí - Ježíš poprvé upadá pod křížem. Ježíš Kristus je naším bratrem v lidském neštěstí. Dává nám příklad, že z každého pádu je třeba se rychle zvednout. Dává příklad, že nelze ztrácet důvěru a naději. Naděje, do které jsme vkládali tak mnoho odborových záležitostí, záležitostí národa. Potřebný nám jsi Ježíši Kriste. Ty, který nám pomůžeš posílit naši naději. Naději, že vítězství vědy přináší to, co ~~je~~ je dobré, to co je velké, šlechetné, to, co je spojené s Tebou. Prosíme Tě, Ježíši, o posílení nadějí pro nás i pro naše bratry.

Zastavení čtvrté - Ježíš potkal svoji Matku. Vůlí Božího otce bylo, aby se jeho Syn necítil na zemi osaměle, ale aby měl Matku. Taková byla vůle Boží, aby lidská rodina nebyla osamocena. A proto Ježíš Kristus na kříži odevzdal svoji Matku nám. Marie vstoupila do dějin našeho národa od samého začátku, od chvíle, kdy národ přijal křesť, od chvíle, kdy se začalo utvářet Polsko jako národ. Dnes jsme vděční Bohu za to, že v nejtěžších dobách naší historie šla

Marie s národem a zvítězila. Neří možné vyjmenovat všechna vítězství, jaká se zdařila v našem národě prostřednictvím Matky boží. Prosíme Marii, která trpí společně se svým synem Ježíšem, za naše polské matky. Za to, aby v rodinách vychovávala děti k hluboké lásce k Bohu a vlasti.

Zastavení páté - Šimon pomáhá zdvihát Ježíšovi kříž. Ježíš mohl sám zdvihnout kříž, ale chtěl, aby mu ve vykoupení pomáhali lidé. Jak řekl jeden ze svatých: Bůh nechce vykoupit člověka sám, chce, aby se na tom s Bohem podílel člověk. Pomoc, jakou vykasuje člověk Kristu v tomto zastavení, je pro nás poučením, že i my v našem životě jsme povinni pomáhat našim bratřím. Měli bychom při tom zastavení zapátrat ve svém svědomí a zeptat se sami sebe - Jestli já v době bolestné zkoušky, zvláště hanebného výjimečného stavu, jsem pamatoval na své trpící bratry. Jestli mám dnes odvahu vzít se za bratra, který je bezprávně vězněn. Jestli pomáhám bratru, pamatuji na to, že při tom pomáhám samotnému Kristu. V modlitbě prosme o to, abychom nebyli lhostejní k potřebám našich bratrů.

Zastavení šesté - Svátá Veronika otírá Kristovi tvář. Ježíš Kristus - Bůh stojí před lidmi s tváří světem poplivanou. Stojí poníženy, poplivaný, opovrhovaný. A mezi lidmi se najde člověk, který má civilní odvahu projít kordonem žoldáků a šátkem otírat Kristovi

jít kordonem Žoldáků a šátkem otřít Kristovi tvář. Má odvahu soucítit s trpčícím člověkem. Jak mnoho je dnes zapotřebí odvahy, kterou měla svatá Veronika. Jak hodně je nám potřeba odvahy, abychom se postavili proti všem druhům klamů, poplívávání lidí, kteří se pro nás stali symboly. Jak moc je nám dnes zapotřebí ~~skxxx~~ civilní odvahy, abychom se zastavili trpčícího bratra. Zemřelý kardinál řekl, že světu je dnes nejvíce potřeba odvahy. Řekl, že strach a hrůza ujařmují člověka a zastrahování je započítané do strategie systému bezbožnosti. Prosme při tomto zastavení Krista pána o odvahu, svobodu, osvobození od strachu a zastrahování.

Zastavení sedmé - Ježíš upadá podruhé pod tíhou kříže. Nemí důležité, že jde, jak říká tradice, o druhý pád. Důležité je to, že Kristus z pádu vstane, že jde dál, protože ví, že teprve tam na hoře je vítězství. Ohtějme v NĚM vidět příklad věrnosti, vytrvalosti, která je počátkem veškerého postupu. Prosme Krista, zdvihajícího se z pádu, abychom byli věrni ideálům, které nosíme v našich srdcích. Věrni ideálům, o které jsme válčili v horlé srpnové dny, před třemi roky. Věrni ideálům, za které zapletili naši bratři velkým utrpením a pohrdáním i cenou nejvyšší, cenou vlastního života.

Nastavení osmé - Ježíš těší plačící nevěsty. Ježíš Kristus přešel po zemi činíce velké dobro. To poznaly lidské hříchky kdekoliv se Ježíš ukázal. Na tuto prokázanou dobrotu pamatovala lidská srdce, pamatovaly i prosté ženy, které když potkaly trpícího Ježíše na Křížové cestě, litovaly ho a těšily. Na jeho dobrotu však zapomněli ti, kteří ho odsoudili. V naší zemi poslední dobou též velmi pociťujeme nevděk za to všechno, co pro vlast udělalo vlastenecké dělnické hnutí. Zapomínají na to ti, kteří toto hnutí odsoudili k smrti. Ale víme, že i oni dobře vědí o dobrodiní jaké lidem přinesl srpen. Pamatují na něj!

Zastavení deváté - Ježíš znovu úpadá pod tíhou kříže. Lidé mají různé pády. Rovněž historie zná pády. Též naše vlast prožívala nejednou tragédie, pády, s kterých už se zdálo, že nevstane, že už se nedá nic dělat. Ale Kristus zdvihající se z nového pádu na Křížové cestě nám ukazuje, že pro Boha není nic nemožného. Kristus povstal z nejhlubšího pádu. Vlast rovněž mnohokrát dokázala, že povstane z každého ponížení, z každé nesvobody. To, co je dobré, slechetné, to, co bylo vytvořeno Bohem a modlitbou, posvěcené prací a odvahou, ač dnes poplivané, zasypené vrstvou špíny, zla, narodí se. Neztrácejme naději ve vítězství dobra! Dobra, které je časem, momentálně malovité

tálně málo viditelné. Ale dobře nepotřebuje velkého křiku. Dobro je jak zrno vhozené do země. Nepřed zapouští kořeny, aby potom vyrašilo napovrch. Zlo nezvítězí, ačkoli je možné, že nějaký čas bude triumfovat.

Zastavení desáté- Ježíš je svlečen ze šatů. Tak, jako každý z nás, vyšel Ježíš nahý z lůna své matky a nahý se vrací do země. To, co získáváme v našem životě je ne patrné v porovnání s tím, co ztrácíme. Je třeba proto prožít životem bohatý na duši, prožít život tak, abychom nestanuli před Bohem s holýma rukama. Abychom nestanuli před Bohem s promarněným životem. Tak těžko je nám dnes, Ježíši, nebýt ubohý na duchu, když kolem dokola propaganda materialistického systému usiluje o to, přesvědčit člověka, že hrob usaví celý jeho život. Je tak těžké zachovat si dnes vlastní lidskou hodnotu, když člověk je znevažovaný, když se stal nástrojem práce, když vše není podřízené člověku, ale snaží se člověka podřídit všemu. Musíme být silní Tebou, Ježíši Kriste. Nedat se unášet těmi, kteří chtějí budovat naši vlast na tom, co je přizemní, pomíjející. Těmi, kteří vlévají do srdcí, zvláště dětí a mládeže, ateismus.

Prosíme Tě, Ježíši Kriste, abychom v našem prostředí mohli přesvědčovat jiné, že člověk je jen tehdy člověkem, když nezapomíná, že je dítětem samého Boha a že čeká na otcovský

dům. V tom domě se nemůže objevit s holýma rukama. A z toho, co je materiální, sebou nevezme nic.

Zastavení jedenácté- Ježíš je přibit na kříž. Ačkoliv dlaně Krista blahoslavily, přinášely uzdravení, jsou přibity na dřevo. Ačkoliv jeho chodidla zvěstovala dobré zprávy, nemohou jít, kam by chtěla. Ježíši přibitý na kříži, se kterým spojujeme všechny naše osobní kříže a našich rodin, připojujeme k Tvému kříži kříž pracujících, připojujeme kříž naší vlasti, ve které je dnes nedostatek skutečné svobody, nedostatek spravedlnosti, kde jsou ničeny a deptány ideály, které byly obsaženy v tušbách Solidarity.

Přikládáme k Tvému kříži, kříže našich bratrů, kteří dodnes bez rozsudků trpí ve vězeních, zvláště bratrů Lipníků z Varšavy. Přikládáme kříž našeho bratra, ostouzeného zvláště nehorázným způsobem - Severina JaVorského. Spojujeme s Tvým křížem kříž polské mládeže, smrt, kterou se doplnila Tvoje oběť. Smrt Grzecha Frzemyka, na kterém byla dovršena míra nenávisti vedené proti polské mládeži. Skládáme Ti kříž všeho neklidu, starostí o budoucnost dětí, mládeže. Všechno to, co jsme prožívali v době dlouhé zkoušky. A také ten kříž, který neseme dnes.

Ačkoliv jsme měli naději. Měli jsme právo mít naději, že budeme moci společně budovat vlast, že po odvolání výjimečného stavu.

budeme moci ve společné pohodě, v duchu odpuštění zařít u společného stolu pro dobro vlasti. Všechny ty kříže, které není možno vyčíslit spoj, Ježíši, se svým křížem, aby ve spojení s Tebou dospěly k zartvýchvstání.

Zastavení dvanácté - Ježíš na kříži umírá. Zůstaneme v mlčení, neboť to je jediný výmluvný postoj k tomu, co se stalo tam, na hoře Kalvarii, když člověk odvrhl Boha.

Zastavení třinácté - Ježíš je sejmout z kříže. Na Jeho křížové cestě zůstali s Kristem do konce nejvěrnější, nejdovážnější. Zůstali, neboť věřili, že jak předpověděl, vstane z mrtvých. Zůstali nemnozí, ale jejich víra v to, co říkal Kristus, způsobila, že nakazili vírou celá pokolení. A hluboká víra v zartvýchvstání Krista držela je u Něho do samého konce. Mezi nejvěrnějšími byla Jeho Matka. Dnes jsme vděční Boží matce za to, že byla u kříže, u svého Syna. Za to, že od počátku dějin našeho národa je neustále u jeho kříže. Za to, že je pro náš národ královnou, ale současně i matkou. Je s národem, který trpí. Dnes je nám Marie potřebná více jako matka, než jako královna. Matka, která nám pomůže porozumět velmi těžkým otázkám, která nám pomůže zachovat naději. Je nám potřebná jako matka, která nás dovede k vítězství, které musí přijít. Zemřelý kardinál o Marii řekl: Děkujeme Ti matko, za

Tvojiak mnohasetletou ochranu našeho národa." Zastavení čtrnácté - Ježíš je uložen do hrobu. Hrob není nikdy koncem člověka. Křesťanství je plné optimismu a ~~vxxx~~ živé víry. Křesťanství vždy umožňuje dívat se do budoucnosti, dokonce i za hrob. Jasnohorská matko, přítomná na cestě Krista, do Tvých dlaní skládáme všechny naše modlitby, všechna naše přihlouplá slova, naše poci y, naše strachy, neklid, naši dávěru, naše naděje, naše rozhodnutí. Vkládáme do Tvých rukou naše bratry, kteří oddali svůj život a zvláště ty, kterým byl život odebrán proto, že bojovali za spravedlnost, za úctu pracujícího člověka. Svěřujeme Ti zvláště bratry z dolu Wujek, svěřujeme Ti všechny dělníky pobřeží, Velkopolska i celé naší vlasti. Dělníky, kteří svým hrdinským postojem dokázali, že věří. Věří, že smrt není konec všeho, že násilí nezvítězí, ač občas triumfuje. Připojujeme se pokorně nejsvětější Matko k velkému pochodu poutníků, kterých milióny odedávna přicházely a přicházejí k Tobě na Jasnou horu, aby se s Tebou a Tvým synem setkají. Děkujeme Ti za to, že jsme ^{se} dnes s Tebou mohli setkat v kruhu pracujících lidí, kteří zůstali věrní svým ideálům. Fosiluj nás Matko na další dny našeho vydávání svědectví pravdy, spravedlnosti a Solidarity. Pomoz nám utvářet solidaritu lidských bráčí v našich domovech

v závodních výborech, všude tam, kde nám pří-
kazuje setrvávat na stráží našeho života.
Chtěl bych vám srdečně poděkovat za společnou
modlitbu a omluvit se za svá neobratná slova.
Říkal jsem jen to, co mám v srdci. Významným
slovem je vaše práce, vaše modlitba."

Výňatek z předposledního kázání

... "Druhá otázka, která rovněž vyplývá z lás-
ky k bližnímu, k jeho dobru, vzhledem na zlo,
kterého se dopouští a na které máme povinnost
upozorňovat - je otázka posledních týdnů.
Může mi kdosi vytýkat politiku. Ale v zemi, kde
politika usiluje o to, aby beztrestně vlezla
do každé vesnice, do oblastí společenského ži-
vota, je tím více třeba, podívat se na některé
otázky ze stránky morální. Problém je velice
znepokojující. Jde, jak vím, o poslední projev
mluvčího na tiskové konferenci. Tvrdí: "Některí
experti, specialisté trestního práva navrhnou
předložit k projednání možnost přijetí nových
trestů. Trestu zbavení nezávislého publikační-
ho práva a trestu vystěhování z Polska na sou-
dem ohroženou dobu. A to u takových osob, kte-
ré pokračují ve vážných přestupcích proti
státu a tvrdošíjně porušují ústavní zásady zří-
zení. Experti, kteří požadují diskusi o tomto

projektu tvrdí, že vyhnání není právní kategorií, která by byla neznámá v některých právních systémech kapitalistického světa."
Źycie Warszawy 5.9.84 strona 2.

Komunální skutečnost, že vláda v Polsku by tímto právním posunem souvlna do ranného středověku. Komunální fakt, že právní systém kapitalismu se stává vzorem pro semi pokrokového humanního zřízení. Ale samotný zrod takové myšlenky v hlavách Poláků je sločinnosť proti národu. Neboť pan mluvčí přece nešel na mysl kriminální sločinnosť, ale nejlepší syny vlasti, kteří se odvádně stavi proti ničeni národního ducha. Pan řečník dále tvrdí, citují: "jistě země, ležící nade evropský kontinent, jsou připraveny přijímat za dohodnutých podmínek osoby, které by byly eventuálně vypovězené z Polska - Źycie Warszawy, tentěš.

Možná je na místě, aby ti, kterým přicházejí na mysl takové představy, si semi ověřili svoje vlastenství. A možná, že by národ neměl nic proti tomu, kdyby se právě oni vydali do vyhnanství, ne zrovna do krajů neevropských. Svätý otec volal v době výjimečného stavu: " V Polsku není možné, aby nebylo místo pro Poláky; Každý člověk má právo na svoji vlast. Nikdo nemůže být odsouzený k emigraci. Nikdo již nemá právo zbavovat koho-

koliv vlasti, ve které žije celá pokolení!"
Tuto těžkou a zároveň vážnou otázku svěťme
Bohu v naší modlitbě a vezměme ji v úvahu
pro následující týden. Amen."

Grzegorz Przemysk byl 18 letý student, který na následky zbití policisty 12.5.19843 o dva dny později zemřel. Dodnes je ve Varšavě na starém městě označené místo, kde byl Przemysk zatčen. Je zde možné vidět stále nové a nové květy ukládané co kříže, které se policie neustále snaží odstraňovat.

Barbara Sadovská - známá představitelka opozice byla Grzegorzova matka.

Barbara Sadovská

x x x

mám dřevé ruce
padají mi z nich
první drobné třešně
tohoto roku
asi ti je
nedonesu
synečku

x x x

na útržku papíru
uráším prokuráturu
soud
i zřízení
dítětem
které se vám
nepodaří zabít.

X X X

hledám nejtemnější
kout světa
čekám na zbloudilé
kulky
které mne osvobodí
od otázek

Czesław Miłosz - Básník nezapomíná

Ty, jenž jsi ukřivdil člověku prostému
smíchem nad jeho křivdou vybuchující
hromadu bláznů okolo sebe máš
jenom ke zmatení dobrého se slým

I kdyby před tebou všichni se klaněli
ctností a moudrost ti připisující
a zlaté metály k tvé slávě tepali
rádi, že proto snad ještě den přežijí

NEBUDEŠ BEZPEČNÍ, básník nezapomíná
můžeš ho zabít - nový se zrodí
sepsány budou slova i skutky

Lepší by pro tebe úsvit byl ledový
a provaz, a větev tvou tísnou ohnutá!

V Polsku v posledních letech vznikla celá řada ~~skupin~~ hudebních skupin nové vlny. Vedle lady punk, Manam a mnoha dalších je to i skupina Republika. Ukázka je z alba Nové situace:

Bude plán

Jestliže všechno půjde dobře
a tak to ukládá plán
víme již, co budeme dělat
za pět, či osm let
zázračná perforace
zázračně bílých pásek
Historie nakonec bude taková,
jak to ukládá plán

Bude plán

na sto let...

Budeme tančit ča-ča,
protože takový bude plán
budeme psát krv ve verše,
protože takový bude plán
a možná se dotknu tvých vlasů,
jestli to dovolí plán,
jestli mi řekne co dál,
co dále dělat nám.

Bude plán

na sto let...

Postavíme Úřad plánů
a Komnatu Plánovitých změn
Uděláme plán pro svět,
půjdeme s ním světem
Rozpracujeme plán pro planety
i pro polohu hvězd
Uřídíme cestu lunatikům,
protože tak to ukládá plán

Bude plán na sto let...
na dvěata let, na třista let...
na padesát let...
na tisíc let...
na milión let.....

← 1944.1

